

Berachot Sources 13

שיטה מקובצת מסכת ברכות דף לט עמוד א

ולא היא אידי ואידי בורא פרי האדמה והאי דמפשי ביה קמחא לדבוקי בעלמא הוא. פירוש וכיון דלא מעיקר תבשילא [אינו מברך עליו בורא מיני מזונות אף על גב דמפשי ביה קמחא משום דקמחא בההיא תבשילא לא אתי לכוונת אכילתו כלל אלא לדבוקי בעלמא כמו שנכתב לעיל. והיכי דהוי מעיקר תבשילא שמכין בקמחא לאכילתו] אפילו פורתא מברך בורא מיני מזונות. דהא קיימא לן כרב ושמואל דאמרי כל שיש בו מחמשת המינים בתחלה בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש. ומיהו דוקא בדאית ביה כזית בכדי אכילת פרס דאי לא לא חשיב כלל:

רא"ש מסכת ברכות פרק ו סימן ז - ח

ז חביץ קדירה^י וכן דייסא כעין חביץ קדירה כגון דאיכא בהן דובשא^נ רב יהודה אומר שהכל ורב כהנא אומר בורא מיני מזונות אמר רב יוסף נקוט דרב כהנא בידך דרב ושמואל דאמרי תרווייהו כל שיש בו מחמשת מינין מברכין עליו בורא מיני מזונות וכן הלכתא דהא רב יוסף מייטי מינייהו ראייהו הלכך כל שעיקרו מחמשת המינין^ו אפי' רובו ממין אחר מברכין עליו בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש אבל תבשיל שנותנין שם קמח להקפות המאכל ולדבוק לא חשיב עיקר כדאמרינן לקמן (דף לט א) האי תבשילא דסילקא דשדו ביה קימחא^ר לדבוקי בעלמא הוא דעבידי ומברכין עליו בורא פה"א ואף על גב דהלכתא כוותייהו בהך מימרא קמייטא בהך מימרא תנינא דקאמר כל שהוא מה' מינין מברכין עליו בורא מיני מזונות לאפוקי אורז לא קי"ל כוותייהו דאיתותבו (דף לז א) מהך ברייתא דתניא^כ הכוסס את החטה מברך עליה ב"פ האדמה טחנה אפאה ובשלה בזמן^נ שהפרוסות קיימות^ו מברך בתחלה המוציא ולבסוף ג' ברכות ואם אין הפרוסות קיימות מברך בתחלה בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין ג':

בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף לז עמוד א

כל תבשיל מאלו הנזכרים שהם בדין בורא מיני מזונות אם עירב בו דברים אחרים כגון דבש ושמן ותבלין אף על פי שהכניס בו מהן הרבה הואיל ויש בו מחמשת המינים ושעיקר התבשיל קרוי על שם אותו מין מחמשת המינים אף על פי שרובו מדברים אחרים הולכים אחר אותו המין והוא שאמרו סמידא עיקר ר"ל הקמח וזהו שקראו בכאן חביץ קדרה שהוא מאכל של קמח בדבש ושמן ותבלין ודייסא היא של חטים ומתבשלים עד שמתפקעין ומתעבים הן מחטה שאינה חלוקה הן שהיא חלוקה או כתושה והיא הקרויה כאן דייסא כעין חביץ קדרה ר"ל שנתעבית ושיש בה דבש ושמן ותבלין ולשון חביץ הוא מלשון מחבצין את החלב שהוא מתעבה אחר שנתחבץ אבל אם עיקר התבשיל מדברים אחרים ומכניס בו קמח הרבה למתק את הטעם או לעבות התבשיל כדרך שעושים בתבשיל של גריסין אין הקמח עיקר ואין הולכין אחריו והוא שאמרו בפרק זה בתבשילא דליפתא דאפשא לה קמחא ואמרו עליה מברך ב"פ האדמה וריהטא דמחוזא הנזכר בסוף סוגיא זו הוא הוא חביץ קדרה אלא שבמחוזא היו מכניסים בה דבש הרבה והיו סבורים מתוך כך לברך עליה שהכל ובחקלאה ר"ל העשויה בכפרים במ"מ ואינו כן אלא שניהם במ"מ כדרך שכתבנו וכן הדין בקמח של חמשת המינים שנתערב בהם קמח משאר מינים ועשאן פת מברך המוציא וג' ברכות וכן כתבוהו גאוני הראשונים:

רמב"ם הלכות ברכות פרק ג הלכה ד - ח

הלכה ד

קמח של אחד מחמשת המינים שבשלו בקדרה בין לבדו בין שעירבו עם דברים אחרים כגון לביבות וכיוצא בהן, וכן הדגן שחלקו או כתשו ובשלו בקדרה כגון הריפות וגרש הכרמל וכיוצא בהן וכל זה הוא הנקרא מעשה קדרה, וכן כל תבשיל שעירב בו מחמשת המינים בין קמח בין פת, בתחלה מברך עליו בורא מיני מזונות.

הלכה ה

במה דברים אמורים כשהיה המין הזה חשוב אצלו ולא היה טפלה, אבל אם היה אחד מחמשת המינים שעירב טפלה אינו מברך אלא על העיקר ופוטר את הטפלה, וזה כלל בברכות כל שהוא עיקר ועמו טפלה מברך על העיקר ופוטר את הטפלה בין שהיתה הטפלה מעורבת עם העיקר בין שלא היתה מעורבת.

הלכה ו

כיצד היא הטפלה המעורבת כגון לפת או כרוב שבשלו ועירב בו קמח של אחד מחמשת המינים כדי לדבוקו אינו מברך עליו בורא מיני מזונות שהלפת הוא העיקר וקמחו טפלה, ד שכל דבר שמערבין אותו לדבק או כדי ליתן ריח או כדי לצבוע את התבשיל הרי זו טפלה, אבל אם עירב כדי ליתן טעם בתערובות הרי הוא עיקר, לפיכך ה מיני דבש שמבשלין

הגר"ח צאנזאר חולק על הט"ז וגם מדברי הרא"ש [שכתב כל שעיקרו מחמשת המינים אפילו רובו ממין אחר] משמע דעכ"פ בעינן שיהא בו טעם דגן דאל"ה אין שייך כלל לקרותו לעיקר וכעין זה מצאתי ג"כ בספר אור זרוע בשם פי' ר"ח ע"ש היטב ובפרט שמצאתי דעת הרא"ה בחידושיו על הרי"ף שסובר דבלית כזית בכא"פ אינו חשוב כלל וגם בתחלתו אינו מברך בורא מיני מזונות ונהי דלדינא אין לזוז מדברי השו"ע שפסק כהאבודרהם בשם רבינו יונה דבתחלתו מברך בכל גווני במ"מ טעם דגן עכ"פ בעינן: